C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Hasek_Jaroslav-Pan_Ho.pdb

PDB Name: Pan Hó
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.8.1973
Modification Date: 16.8.1973
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Pan Hó
Jaroslav Hašek

Sikulská idyla
I.

Jedna z nejkrásnějších, nejdivočejších krajin Sedmihradska táhne se od města Nagy Banyi k bukovinským hranicím. Pralesy, vodopády a obdivuhodné útvary skal. A v tomto kraji obývají Sikulové, Cikáni, černí medvědi a divocí kanci.
Pokud se týče Sikulů, vyskytl se před několika léty důležitý vědecký spor mezi maďarskými jazykozpytci. Jsou Sikulové Maďary, či nejsou?
Když byla popsána a potištěna spousta papíru a za nejnesmyslnější úvahy vyplacena od Královské uherské akademie věd hezká suma, jejíž čtvrtinu strčil vrátný v Akademii do své kapsy, uznáno, že Sikulové náleží k Maďarům. Jazyk Sikulů byl prohlášen za podřečí maďarštiny. Dr. Károly, hájící stanovisko, že Sikulové patří sice jako Maďaři k Uralcoaltajcům, ale že jsou samostatným národem, zpolíčkoval vítěze PhDr. Menese při schůzi Akademie dne 15. června roku 1902 vytknuv mu, že je idiot, protekční dítě a že má nemanželskou dceru.
Tento dr. Károly, statečný obhájce Sikulů, odjel pak mezi ně na severovýchod Sedmihrad, kde popletl několika obecním sikulským starostům úplně hlavu, takže tito sjeli se do Nagy Banye 18. září roku 1902, kde se opili a poslali telegram ministerstvu vnitra, že nejsou Maďary. Byli postaveni před porotu v Aradu a odsouzeni pro velezradu dohromady na dvacet osm let. Dr. Károly ujel do Rumunska, kde pobyl celý

půl roku, zatímco byl na žádost obhájců odsouzených starostů revidován celý proces. Pobloudilí sikulští starostové s pláčem prohlásili, že jsou Maďary, že byli Maďary a že budou Maďary. Porota je podruhé osvobodila, ačkoliv mluvili tak, že jim nerozuměla. Bylo to zvláštní, že musil být vzat tlumočník. A sotva osvobození došli ku dveřím, kdo tam nestál? Odpůrce dr. Károlyho PhDr. Menes, který rozdal jim na místě po své knize Székely nyelv - magyar nyelv (Sikulský jazyk - maďarský jazyk). Kniha ta vydržela sikulským starostům celý rok. Balili do ní uzený sýr, který prodávali na trzích v Nagy Banye. Byla objemná a oni neuměli číst maďarsky. Dr. Menes strávil pak v těch divokých sikulských horách tři měsíce. Nakonec ho tam zbili a oloupili. Zdrcen nad tím koncem, vydal dílko o Sikulech, kde sice stále trval na tom, že jsou Sikulové Maďaři, popřípadě pomaďarštění Sikulové, ale povahou že jsou Maďarům vzdáleni. Je to zlomyslný, lstivý lid loupežnického nadání a nosí třebas rok jednu košili. Také tuto knihu dostali sikulští starostové. Tentokráte poštou. Vydržela jim půl roku. Balili do ní slaninu. Ale ta kniha způsobila, že mezi Sikuly hnaly se proudy turistů. Kdyby byl dr. Menes napsal, že jsou dobromyslný a poctivý lid, ani noha by se byla nehnula. Ale zlomyslný, lstivý lid loupežnického nadání, to působilo.
Klub turistů v Pešti okamžitě založil v Nagy Banyí odbočku. Toho roku si leckdes na samotách mezi staletými lesy dobří Sikulové pomohli. V řídkých případech nechali turistům šaty. A když i turista unikl v těch hvozdech Sikulům, tu padl do rukou Cikánům. Nu a Cikáni nebyli tak šlechetní a svlékali i šaty. A u bukovinských hranic sežrali jednou medvědi místopředsedu klubu turistů advokáta z Hatvanu Gyöndöse. Kvůli těmto maličkostem počala turistika v sikulském kraji upadat, a jest to přece čarokrásný kraj, kde vše má svůj zvláštní půvab, kde žijí svérázný život lidé, jako kupříkladu pan Hó, krčmář na samotě Magarádu na bídné cestě horské, muž zvláštního rázu, se kterým setkal jsem se za okolností obdivuhodných a jehož památce zasvěcuji tuto práci.
II.

Pan Hó měnával svou košili třikrát za rok. Měli mu to už v Beresánu za zlé. A do Beresánu je tři dny cesty. Celý kraj ho považoval za hejska. Pan Hó se dokonce myl častěji než jen v den svatého Štěpána, patrona Uherského království. Bylo mu to také vytýkáno. Zradit obyčeje předků je hanebné. A pak se pan Hó oženil s Cikánkou. On, Sikul, s minulostí bez poskvrny, vzal si rumunskou Cikánku... Kdyby tak jeho předkové z hrobu vstali... Jeho pradědeček by vstal v městě Kolosvárosi ze svého hrobu na šibeničním vrchu u pevnosti. Trochu delší dobu by to trvalo, nežli by dal své údy do pořádku. Byl totiž podle hrdelního práva lámán kolem, trhán kleštěmi a slat. Ty divukrásné kraje od Nagy Banyi vždy vychovávaly ideální loupežníky s ideálními konci.
Dědeček pana Hóa vstal by z hrobu v Temešváru za pohodnicí. Osud ho zavál tak daleko. Byl pověšen na úplné rovině. Kradl se svými intimními přáteli stáda bělošedých krav na širých rovinách mezi Tisou a Dunajem. Jeho svědomí, kromě krav, bylo obtěžkáno pěti pastevci. "Špatně se horalům daří na rovinách," to byla jeho poslední slova, když ho věšeli.
A otec pana Hóa, kdyby se chtěl podívat na svého nezdárného syna, narovnával by svůj zlomený vaz v hlavním městě Bukoviny, v Černovicích. Tento dobrý muž držel se hor, lpěl na nich s plnou odevzdaností své junácké duše. Ten zde v horách na samotě Magarádu, u bídné horské cesty, spojující mezi nedozírnými hvozdy Uhry s Bukovinou, založil si hospodářství, krčmu sroubenou, se střechou z mechu. Zde poskytoval občerstvení polským židům, vracejícím se od Verespataku ze západní strany země, kde již staří Římané se svými otroky dobývali zlato. Tito polští židé kupovali tam od sedláků primitivním způsobem, ze stálého strachu před četníky, rýžované zlato, a starý pan Hó rýžoval polské židy, jak říkával s jemným sarkasmem. Pak vypravil se jednou na bukovinskou stranu a více se nevrátil. Zastřelil prý tam někde dragouna. Jak se dostal starý pan Hó ke dragounovi a dragoun k panu Hóovi, to pověst přes ty hvozdy sem nezanesla.
Jen takhle jednou přišlo dvacet četníků na Magarád k mladému, svázali ho a odvezli do Nagy Banye. Tam si poseděl půl roku. Černovický soud totiž oznámil do Nagy Banye, že byl před půlrokem pověšen starý pan Hó, a vybízel tamější četnickou stanici, aby to v náležité formě sdělila mladému. A četníci tuto truchlivou zprávu sdělili synovi výše uvedeným čistě uherským způsobem.
I vrátil se osiřelý Hó po půlroce na svou samotu do Magarádu a zpozoroval k svému úžasu, že samota je

obydlena tříčlennou rodinou cikánskou. Prosil tedy ve svém vlastním domě o pohostinství. Neodepřeli mu. Spřátelil se s vetřelci a nakonec přiženil se do své vlastní domácnosti, vzav si Cikánku Duscu, dostal věnem svou vlastní samotu a dva velké zlaté kruhy v ouškách své drahé Duscy. Kruhy ty byly zarostlé.
"Bídy se nemusím bát," říkal prý pan Hó, "když mně bude nejhůř, uříznu své Dusce obě uši."
Tohle všechno vám poví každý Sikul, třebas až u Beresánu.
"Hle," řekne s povzdechem, "tací byli jeho předkové, stateční a dobří, a co je on? Bojácný zajíc..."
A přece pan Hó loví černé medvědy. Ale když to všechno nic není proti slávě jeho předků...
III.

Pan Hó seděl naproti své krčmě na hrobech svého cikánského tchána a švagra a kouřil z krátké dýmky. Pochoval je před rokem ve vší poctivosti tři neděle po jejich smrti. Uschoval je prozatím do sklepa, než sezval po okolí na pohřební hostinu své známé. Tu jdeš den, dva dny, než přijdeš k známému, tu zas tři dny, a všude musíš vykládat, jak se nebožtíci mezi sebou popíchali, až z toho zemřeli. Pak musíš dát dovézt z Nagy Banyi kořalku, víno, tabák, to trvá také tři dny. Pak ovšem s radostí sedneš v kruhu známých za stůl, opiješ se i s kruhem, vytáhneš nebožtíky ze sklepa, zapláčeš, pochováš je s úctou, zatančíš, popereš se a je po pohřbu. Hosté se rozejdou a samota Magarád je tichá. Jen vítr ve hvozdech slyšíš zpívat, hromy burácet, divoké kance chrochtat...
Pan Hó poznovu si nacpal a hleděl na oblaka průsekem cesty, širokým průsekem, kterým viděl mraky plout, slunce svítit a v noci hvězdy se třpytit. Vidět nebe jest zde řídký zjev. Cesta ztrácí se pod klenbou velikánů, jejichž větve se spletly v neproniknutelnou paprskům masu. - Všude temno, zádumčivá houšť křovin. Jen stromy v té tmě, které padly a hnijí, světélkují. S tím se ti ještě zdají ty hlubiny temnějšími. A za Magarádem přijdeš na průsek za dva dny cesty. Až u Tárese, polozbořené vsi sikulské s prastarými hroby a mohylami, roztroušenými pod stínem obrovských dubů. A v těchto samotách je rozkoší pozorovat oblaka. Pan Hó oddával se se zanícením tomuto požitku. Díval se, jak plují nad ním vysoko a jak slunce září. Cítil to teplo a nastavoval své tváře jeho paprskům dnes po kolika dnech zachmuření a lijáků, které z potoků udělaly proudy, jež řvaly v těch lesích kolem den ode dne. A ještě dnes slyšet hukot řítících se vod z hor.
A proto jeho žena Dusca nevrací se z Nagy Banyi, kam šla před týdnem ještě před lijáky odevzdat na úřad kůži ze zastřeleného černého medvěda a vzít odměnu dle vypsání úřadů čtyřicet korun.
Deště ji zdržely jistě na zpáteční cestě. Snad přijde zítra. Trochu ho to znepokojovalo a pak si vzpomněl, že včera vypátral medvěda za potokem Börágem. Zabije ho a dostane zase čtyřicet korun za kůži. A až se Dusca vrátí, půjde znovu s koží do Nagy Banyi. A když nebude chtít jít opět ty tři dny cesty pustými lesy do města, zbije ji, namouduši, že zbije. Což jí nedal vždy s sebou zásoby jídla na ty tři dny? A ještě by snad něco říkala. Na koni jede jako husar, pěkně se projede, lidi vidí. Musí ji zbít. Až se vrátí, zbije ji, děj se vůle boží.
Pak zas myslil na toho medvěda. Kýty z něho hezky uloží do sklepa, posolí a vyudí. Nikdo tomu nechce věřit, jak chutná uzené medvědí maso. A když občas pozři člověka, tu prý je ještě lepší.
"Těžko vyzkoušet," vzdychl si pan Hó a šel domů pro pušku, starou, zepředu k nabíjení, pro nůž a pro kůži na obvázání ruky, bude-li třeba chytit medvěda za chřtán. Vyšel ven za chvíli a zmizel ve tmě hvozdu, prozpěvuje si jednu z těch podivuhodných písní sikulských: "Kořisti ty nedočkáš se, nejsem tvůj, ne, nejsem tvůj..." Měl daleko k potoku Börágu, kde usídlil se černý medvěd. Přes tři hodiny cesty.
"Vyvrhnu tě hned na místě," přidělával sám nový verš, přelézaje někde v hloubi vichrem a stářím zkácené kmeny.
A za dlouhých sedm hodin objevil se pod průsekem poznovu pan Hó, vleka s sebou kůži medvěda a kýty. Nezpíval. Pak z kapsy košile vytáhl u hrobů svého tchána a švagra dva podivné předměty, které hodil na hrob. Byly to uši Hóovy ženy Duscy se zlatými kruhy, které nalezl v žaludku zabitého medvěda. To černé zvíře nemělo času je strávit... S povzdechem uložil pak pan Hó medvědí kýty do sklepa.
IV.

Širokými ulicemi malých domků Nagy Banyi šel pan Hó, maje ve vysokých botách schovány zlaté ušní kruhy nebožky Duscy. Šel je prodat zlatníkovi u kostela, aby si mohl koupit hříbě, když mu koně podle

všeho medvědi také roztrhali. Pak na cestě si to podruhé rozvážil. Proč bys vlastně hříbě kupoval? Než hříbě vyroste, tu třeba mnoho opatrování. Nejlépe bude, když někde ukradne dospělého koně. Sám se podivil, že dříve na to nepřišel. Jednalo se mu nyní o to, co dělat s penězi, které dostane za zlaté kruhy. Předně půjde dát na modlení za nebožku ženu, pak půjde do krčmy vypít nějaký litřík vína, a až se posilní, vydá se na krádež koně, a jak se samo sebou rozumí, než se vydá krást, objeví se podruhé v kostele a pomodlí se pro štěstí. Rodina Hóů byla vždy zbožná, i za starých časů, kdy jeho předkové před popravou vždy čile přijali tělo Páně, o čemž s hrdostí vypravuje pan Hó, usmívaje se příjemně.
Za pět minut po své zbožné úvaze stál pan Hó v krámě zlatníka, žida Zómáse, velkého Maďara a liberálního vlastence.
"He, pane Zómási, nekoupíte zlaté kruhy do uší?"
Měl pan Zómás toho roku několik nepříjemností stran koupi kradených věcí, proto nedůvěřivě řekl:
"Nu, strýčku, koupil bych, jako že je Bůh nade mnou, koupil, ale, strýčku, úřady by třebas namítaly, bůhví že by namítaly. Dnes je těžko kupovat věci, když člověk neví, odkud jsou, jak jsi jich nabyl. Nu, strýčku, ukažte..."
Pan Hó zul si boty a vyklepal z nich zlaté kruhy. "Jsou, pane Zómási, nebožky mé ženy Duscy, Cikánky, Bůh ji navštíviti ráčil medvědem. A černý medvěd, jak račte vědět, si nevybírá. Hnědý byliny, zvěř požírá, ale černý, co mu přijde do cesty. Vás by sežral také, nadtož slabou ženu, tvora bídného. A černý medvěd sežral mou Duscu jaksepatří i s ušima. Ale milostivý Bůh přivedl mi onoho medvěda do cesty, aby mně navrátil nebožčino zlato. Medvědí kýty vyudím a zlato prodávám..."
Pan Zómás poškrábal se na nose. Připadalo mu to tak nějak zvláštní. Ostatně Sikulové jsou všeho schopni. "Nu, strýčku," řekl potěžkávaje a prohlížeje si kruhy, "těžko se rozhodnout, těžko koupit. Úřad řekne: ´Pročs kupoval?´ - ´Věřil jsem,´ řekneš, ´co prodávající povídal.´ Ale úřad, strýčku, pokrčí rameny, dá ti džbán vody, bochníček chleba na den, dá ti zamřížovanou světničku a ty se díváš z vězení a přemýšlíš, jak jsi výhodně koupil. Tak trestá Bůh lehkověrného. Vidíte; strýčku, nevím ani, jak se jmenujete..."
"Říkají mně pan Hó, pane Zómási."
Pan Zómás škrábal se ještě více na nose. Znal to jméno z pověsti o starém Hóovi a jeho předcích a vzpomněl si, co říkával kdysi mladý Hó: "Až mně bude nejhůř, uříznu své Dusce obě uši". Přehazuje zlaté kruhy z ruky do ruky, dostával pocit, že drží v rukách uřezané uši. Ti sikulští~barbaři z vrchů a lesů jsou schopni zabít ženu... "Byl jste, strýčku, se svou ženou spokojen?"
"Nebyl, pane Zómási, je sice už na pravdě boží, ale řeknu to upřímně, ta ničemnice se opíjela."
Panu Zómási to úplně dostačilo. Pozval dál do vedlejší jizby pana Hóa, vybídl ho, aby se posadil, nalil mu sklenku vína a odešel dle svého vyjádření zvážit zlaté kruhy.
"Proč mne zamyká?" divil se pan Hó a s odevzdaností vypíjí sklenku vína. Sedí tak čtvrt hodiny a tu čeká ho nové překvapení.
Přichází pan Zómás, odmyká a za panem Zómásem stojí dva četníci. Pan Zómás pouští četníky napřed.
"Půjdeš s námi," praví četníci a dávají mu, udivenému, železa.
"Pročpak?" táže se pan Hó.
"Jaký jste to lotr, strýčku," vzdychá pan Zómás, "ženu zabijete, uši uřežete, kruhy prodáváte a nakonec ptáte se, proč vás vedou k soudu."
Pan Hó dal se do smíchu. Je to záviděníhodná vlastnost všech Sikulů, že proti lidské mizérii staví svůj úsměv.
A po celé cestě k soudu usmíval se pan Hó vesele na četníky, na lidi kolem něho, na svá želízka a na celou Nagy Banyu. A jeho úsměv nezmizel, když ocitl se v cele se třemi pryčnami s vyhlídkou na hory sikulské.
Ach, tam někde daleko leží za lesy jeho krásná samota Magarád... Vtom se zachmuřil... Vzpomněl si, že pravděpodobně dají se do kýt onoho medvěda v jeho sklepu červi. A on přece by rád okusil z něho maso, které je prý znamenité, když medvěd pozřel člověka... To byly myšlenky sikulského vdovce...
V.

S nynějším národnostním rumunským poslancem dr. Vlado seznámil jsem se ve Verespataku. Byl to

důvěrný přítel známého tolstojisty slovenského dr. Dušana Makovického, znal slovensky. Cestoval právě po Sedmihradech, aby studoval v celé zemi hospodářské poměry, bídný stav tamějšího rolnictva maďarského, rumunského a sikulského a dobrý stav hospodářství usedlých Sasíků. Věc ta byla úřadům nepříjemná, neboť články dr. Vlado, uveřejněné v rumunské Tribuně, poukazovaly na celý ten vyděračský systém maďarského liberalismu a na způsob hospodářské sebeochrany sedmihradských Sasíků, kteří vymanili se z područí těch různých liberálních velkostatkářů a židovských pachtýřů, zatímco rumunští a sikulští sedláci žijí ve svých rozbitých chatrčích v úplné nevoli vlasteneckých Maďarů.
"Libo-li vám," řekl dr. Vlado, "pocestujte se mnou. Ukáži vám tu zem, o které říkají faráři, že je pánembohem požehnána všemi dary. To ovšem zástupcům božím nevadí, že prodávají kořalku a mají pronajaty své kořalny mezi Rumuny a Sikuly. Máte kraje, kde mezi Rumuny řekne pravoslavný pop: ´Zítra budu číst za tebe modlitbu, za to mně obděláš pole a zavážeš se, že do konce roku jinde nebudeš odbírat kořalku než u mne.´ A dělí se o sedláčka žid, velkostatkář, kněz a úřady. A přitom vtlouká se jim do hlavy, že Uhry jsou tou nejkrásnější a nejsvobodnější zemí, že se nikde nemají občané tak dobře jako v Uhrách. Ostatně to znáte ze Slovenska. Ať Slovák či Rumun, stejně musí věřit, že bůh chrání Maďary a že on sám je Maďar, a když ne, tak ho polechtá četnický bajonet někde v zádech a odsoudí ho pro velezradu v soudní síni, kde pod Košutovým obrazem visí heslo maďarského národa: ´Eljen a szabadság!´ ´Ať žije svoboda!´"
Tak jsme tedy odcestovali společně z Verespataku do severovýchodních krajin Sedmihrad.
Viděli jsme vinice s tmavomodrými révami, kukuřicová pole a zahrady s broskvemi. To byl pěkný rám na mizerný obraz bídy. Viděli jsme chatrče Rumunů dva metry vysoké a tři metry dlouhé. Místo dveří otvor, místo komínu otvor. A všude bylo cítit kukuřicovou kaši, jediné jídlo lidí pracujících na cizím, poněvadž jejich pole, vinice a zahrady jim páni dávno vzali.
Tak jsme přišli do Nagy Banyi a ubytovali se v hotelu U černého kamene. Za hodinu po zapsání svých jmen přišli dva četníci a vybídli nás, abychom šli s nimi na stoliční úřad.
A tu ponejprv ve svém životě viděl jsem slúžného nagyibanyiského pana Debereyho. Tento pán pronesl roztomilou větu, že dobře ví, proč se potlouká dr. Vlado po Sedmihradech. Chce prodat Sedmihrady Rusům. Toto oslovství řekl tak přesvědčivým hlasem, že dr. Vlado se ho skromně ptal, zdali chodil do školy.
Pan slúžný Deberey obrátil se ke mně. Ne! Čechům on nevěří. Češi nemají dost své agitace na Slovensku, přenášejí ji i do Sedmihrad. A on dobře ví, proč chodím v tomto kraji. Češi chtějí prodat Sedmihrady Rusům. Pan Deberey kýchl. "Pozdrav pánbůh," myslím si, "tak je to přece pravda."
Pan Deberey utřel si nos vážně a dlouze. Pak se podíval do svého šátku... Patrně tento dobrý muž soudil jako augurové dle zvláštních znamení. Obsah jeho nosu byl nám nepříznivý.
"Pánové," řekl, "věc se musí vysvětlit, proč zde jste, co zde chcete, a proto..." kýchl a podíval se poznovu do svého šátku. Byli jsme ztraceni.
"A proto," řekl cituplně, "jsem nucen, ačkoliv uvěříte mně, jak doufám, nerad, velice nerad, na nějaký čas vás, abych tak řekl, oddělit od vašich známých za hranicemi!"
Za čtvrt hodiny po této zajímavé rozmluvě seděli jsme na pryčnách v soudní budově nagybanyiské v jedné cele s panem Hó, obžalovaným ze zločinu vraždy úkladné...
A tak jsem viděl tohoto slavného muže a dodnes slyším jeho první slova k nám: "Koho jste ráčili zabít, velkomožní pánové...?"
A večer toho dne, kdy měsíc obléval hory sikulské, seděli jsme na pryčnách a poslouchali vypravování pana Hóa o medvědovi a jeho Dusce.
Několik opilých Sikulů zpívalo v blízkých lesích a pan Hó dušoval se, že své Dusce uši neuřízl.
To byla sikulská idyla a ta trvala osm dní, než nás pustili.
"Velkomožní pánové," volal za námi pan Hó, "navštivte Magarád a obrazte kýty medvědí ve sklepě..."
To jsme mu nesplnili..